

ARAŞTIRMA RESEARCH

Bağlanma, Duygu Düzenleme Süreçleri ve Cinsel İşlev Bozukluğu Arasındaki İlişki: Bir Model Önerisi

Relationship between Attachment, Emotion Regulation Process and Sexual Dysfunction Level: A Model Proposal

Fatma Mahperi Uluyol ¹

Öz

Ergenlikten başlayarak kişinin yaşamında önemi gittikçe artan cinsel yaşam psikolojik, sosyolojik ve biyolojik temeli olan pek çok faktörden etkilenmektedir. Bu çalışmada alanyazında sıklıkla çalışılan güvensiz bağlanma örüntüleri ve cinsel işlev sorunları arasındaki ilişkiye açıklama getirmek için duygu düzenleme süreçleri ve olumlu-olumsuz deneyimlerin rolü Yapısal Eşitlik Modellerinden Yol Analizi ile test edilmiştir. Araştırmanın örneklemi yaşları 18 ile 31 arasında değişen, Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği'nden 35 ve üstü puan alan 201 kadın oluşturmaktadır. Doğrudan ilişkiler incelendiğinde güvensiz bağlanma örüntüsü sergileyen kadınların olumsuz deneyimlerinin artması, cinsel işlev bozukluğu düzeyinin artması ile; duygu düzenleme güçlüklerinin artması ise cinsel işlev bozukluğu düzeyinin düşmesi ile ilişkili bulunmuştur. Fakat dolaylı ve toplam etkiler incelendiğinde duygu düzenleme süreçlerinde yaşanan güçlükler cinsel işlev bozukluğu düzeyi ile pozitif yönde ilişkilidir. Ayrıca, kaçınıcı bağlanma örüntüsü cinsel işlev bozukluğu düzeyini kaygılı bağlanma örüntüsüne kıyasla daha yüksek düzeyde yordamıştır.

Anahtar sözcükler: Bağlanma, cinsel işlev bozukluğu, duygu düzenleme, duygular.

Abstract

From the beginning of adolescence, sexual life, which has an increasing importance in a person's life, is affected by psychological, sociological and biological factors. In this study, the role of emotion regulation processes and positive-negative experiences was tested with Structural Equation Models with Path Analysis to explain the relationship between insecure attachment patterns and sexual dysfunction that is frequently studied in the literature. The sample of the study consisted of 201 women, with 35 or above scores on the Golombok Rust Sexual Satisfaction Scale, whose ages range between 18 and 31 years. When the direct relationships were examined, women who had insecure attachment patterns and who had higher negative experiences had higher sexual dysfunction levels. In contrast, the increase in emotion regulation difficulties was related to a decrease of sexual dysfunction level. However, difficulties in emotion regulation processes were positively related to sexual dysfunction level when indirect and total effects were taken into consideration. In addition, the avoidant attachment pattern predicted sexual dysfunction better than anxious attachment pattern.

Keywords: Attachment, sexual dissatisfaction, emotion regulation, emotions.

¹ Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Antalya

✉ Fatma Mahperi Uluyol, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Antalya, Turkey
mahperituluyol@gmail.com

Geliş tarihi/Submission date: 05.09.2019 | Kabul tarihi/Accepted: 26.11.2019 | Çevrimiçi yayın/Online published: 28.12.2019

CİNSEL yaşam psikolojik, sosyal ve biyolojik boyutları da kapsayan karmaşık bir yapıdır. Bu karmaşık yapının tek motivasyonu üreme olmayıp, güvenlik arayışı, yakınlık, haz gibi farklı amaçları da kapsayabilmektedir (Schachner ve Shaver 2004). Bazen psikolojik ve/veya fizyolojik sebeplerden dolayı cinsel yaşamda sorunlar yaşanabilmektedir. Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'nda (DSM) değinildiği haliyle cinsel işlev bozuklukları genel olarak cinsel yanıt döngüsünde yaşanan sorunlarla ilişkili olarak cinsel istek ve psikobiyolojik değişikliklerdeki bozulmalar sonucunda kişilerarası ilişkilerde yaşanan zorluklar olarak tanımlanmaktadır (İncesu 2004). Bu nedenle cinsel yaşamda yaşanan zorluklar sadece cinsel organlardaki biyolojik sorunlarla ilişkili olmayıp bireyin sahip olduğu psiko-sosyal yapı ile yaşanan kültürün gelenek-göreneklerinden, dini ve politik faktörlerinden de etkilenebilmektedir (İncesu 2004, Kingsberg ve Janata 2007).

Cinsel yaşam romantik ilişkilerin de önemli bir parçasıdır. Yakın ilişkilerde cinsel yaşamı etkileyebilecek faktörlerden biri de eşlerin bağlanma örüntüleridir (Brassard ve ark. 2007, Okci 2017). Bağlanma Kuramı çocuk ve bakım veren arasındaki duygusal ilişkinin yaşam boyu gelişim üzerindeki etkisini açıklamaya yönelik bir yaklaşımdır (Bowlby 1982). Kuram çerçevesinde ilk başlarda bakım veren - bebek arasındaki ilişkiye odaklanılmış fakat sonraki yıllarda Hazan ve Shaver'ın (1987) öncülüğünde romantik ilişkilerin de bağlanma kuramı çerçevesinde ele alınabileceği tartışılmaya başlanmıştır. Yazarlar, erken dönemde bakım veren ile kurulan ilişkinin kalitesine bağlı olarak oluşan bağlanma örüntülerinin yetişkinlikte de benzer şekilde devam ettiğini ve romantik partnere yönelik algıyı şekillendirdiğini ileri sürmüştür (Hazan ve Shaver 1987, Collins ve Feeney 2004). Bu alandaki önemli isimlerden Mikulincer ve Shaver (2007a), bağlanma örüntülerini bireyin kişilerarası ilişkilerini düzenlediği bir araç olarak görmekte ve bu süreci "Kontrol Sistemleri Modeli" üzerinden tartışmaktadır. Modele göre ilişkisel tehditler karşısında sahip olunan bağlanma örüntüsüne göre verilen tepkiler de değişmektedir. Buna göre bağlanma figürü ulaşılamaz veya tepkisiz algılandığında kaygı temelli harekete geçirci (hiperaktivasyon stratejileri) veya kaçınma temelli hareketsiz hale getirici (anxious deactivation) stratejiler kullanılmaya başlanmaktadır. Kaygı temelli harekete geçirci stratejiler kullanılmaya başlandığında bağlanma sistemi sürekli olarak etkin durumda kalmakta ve bağlanma figürüne ulaşılabirlikle ilgili sinyaller karşısında çok çabuk uyarılabilmektedir. Kaçınma temelli harekete geçirci stratejilerin kullanıldığı durumlarda ise bağlanma figürü ile kurulan ilişkiye yönelik tehditler bastırılmakta veya bilgi işleme süreçlerinin dışında tutulmaya çalışılmaktadır (Mikulincer ve Shaver 2007a). Bu zihinsel modellerin ilişki beklentilerini ve hedeflerini etkileyerek, yaşam boyunca kişilerarası etkileşimleri yönlendirdiği düşünülmektedir. Dolayısıyla, bebekte bağlanma nesnesi olan anne yerine yetişkinlikte romantik partner bağlanma nesnesi olarak bağlanma mekanizmalarını harekete geçirebilmektedir (Birbaum 2010).

Bağlanma ve cinsel yaşam arasındaki ilişkiye bakıldığında ise bu iki sistemin içgüdüsel olarak insan davranışlarını şekillendirdiği öne sürülmektedir (Diamond ve ark. 2007, Mikulincer ve Shaver 2007b). Örneğin, evrimsel açıdan bağlanma, bakımveren ile kurulan yakınlık ile tehlikelerden korunmayı amaçlarken cinsellik genlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan farklı bir davranış sistemidir. Her ne kadar bu iki sistem birbirinden farklı davranış örüntüleri gibi görünse de yavruların bakımının sağlanması ve tehlikelerden korunması için bağlanma süreci ile çiftler fiziksel yakınlığı ve teması teşvik eden mekanizmalar üretmektedir (Birbaum 2010).

Bağlanma örüntüsü ile ilişkili bu stratejiler cinsel deneyimleri ve cinsellikten beklentileri de etkilemektedir. Genel olarak güvenli bağlanmada benliğe ve diğerlerine yönelik olumlu algının çiftlerin karşılıklı derin ve tatmin olunan cinsel ilişkinin yaşanmasını kolaylaştırarak, cinsel doyumu arttırdığı belirtilmektedir (Mikulincer ve Shaver 2007). Ayrıca, güvenli bağlananların cinsel ilişki sonrası daha çok olumlu duygu deneyimledikleri cinsel keşfe daha çok açık oldukları ve cinsel yaşamlarından daha çok keyif aldıkları bulunmuştur (Birnbaum 2010). Benzer şekilde, romantik ilişkilerde partnerle samimi, sadık ve tatminkar ilişkiler kurma arayışında güvenli bağlanma örüntüsüne sahip bireyler cinselliği romantik partnere bağlanma için kullanmayı tercih etmektedir (Davis ve ark. 2006). Güvensiz bağlanma örüntüsü ise olumsuz tepki beklentileri nedeniyle cinselliğin rahatlatıcı ve keyif verici doğasını engelleyerek partnerle ilişkiyi, duyguları ve partnerle iletişimi etkileyebilmektedir (Adams ve Robinson 2001). Örneğin, Brassard ve arkadaşları (2007), çalışmalarında kaçınıcı bağlanma örüntüsüne sahip kadınların ve erkeklerin cinsel birliktelik isteklerinin, cinsel doyumlarının ve partnerlerine yönelik cinsel fantezilerinin daha az olduğu belirtmiştir. Ayrıca, kaçınıcı bağlanma örüntüsü sergileyen bireyler cinsel deneyimi benlik değerlerini arttırmak ve akranlarını etkilemek için kullandıklarını, cinselliği duygusal yakınlık kurmak veya sevgilerini partnerlerine ifade etmek için kullanmadıklarını belirtmiştir (Schachner ve Shaver 2004).

Partnerlerine kıyasla kaygılı bağlanma örüntüsü daha yüksek olan bireylerin ise cinsel birliktelik sıklığı konusunda eşlerine daha çok baskı yaptıkları belirtilmiştir (Brassard ve ark. 2007). Yazarlar kaygılı bağlanma örüntüsü gösteren partnerlerin cinselliği güvence ihtiyacı ve yakınlık kurma aracı olarak kullanmalarının güvenli bağlanma örüntüsü gösteren partnerle yakın bir ilişkinin kurulmasını engellediğini belirtmektedir (Brassard ve ark. 2007). Türkiye’de yapılan araştırmalarda da güvensiz bağlanma örüntüsü gösteren kadınlarda cinsel işlev bozukluğu düzeyinin daha yüksek olduğunu gösteren bulgular bulunmakla birlikte cinsel işlev bozukluğu ile bağlanma boyutları arasındaki ilişkiye dair farklı bulgulara ulaşılmıştır (Çakmak 2011, Kılıç 2017). Örneğin bağlanma örüntülerinin kendi içerisinde karşılaştırıldığı bir çalışmada vajinismus bozukluğu olan kadınlarda kaygılı bağlanma örüntüsü daha yüksekken, kaçınıcı bağlanma boyutu diğer işlev bozuklukları ile ilişkili bulunmuştur (Çakmak 2011). Bir diğer araştırmada kaygılı bağlanma düzeyi cinsel yaşam kalitesini anlamlı olarak yordarken kaçınıcı bağlanma örüntüsü ile cinsel yaşam kalitesi arasında anlamlı ilişki bulunmadığı belirtilmiştir (Küt 2018).

Bağlanma örüntüsü ve cinsel sorunlar arasındaki ilişki sıklıkla çalışılmakla birlikte bu değişkenler arasındaki ilişkiye ait mekanizmalar tam olarak bilinmemektedir (Dewitte 2012). İlgili alan yazın incelendiğinde sınırlı sayıda çalışmada öne sürülen yaklaşımlardan biri de bağlanma örüntüleri ile ilişkili olarak duygu düzenleme süreçlerinin cinsel yaşantı üzerinde etkili olabileceği görüşüdür (Cole ve ark. 2004). Duygu düzenleme içinde bulunulan duruma bağlı olarak aktif olan duygunun şiddetinin, süresinin ve bu duyguyu gösterme şeklinin içsel motivasyonlara göre değiştirilebileceğini açıklayan bir kavramdır. Duygu düzenleme süreci bilinçli ya da bilinçsiz olabileceği gibi kişinin hem kendi içsel sürecini hem de kişilerarası ilişkilerini de kapsayabilmektedir (Gross ve Thompson 2007). Dolayısıyla, bireylerin bağlanma örüntülerine bağlı olarak ilişki sırasında yakınlık arayışı veya tehdit algısı karşısında duygu düzenleme becerilerine bağlı olarak verdikleri tepkiler de değişebilmektedir (Cole ve ark. 2004). Örneğin bir çalışmada güvensiz bağlanma örüntüsü gösteren bireylerde duygu düzenleme süreçlerinde

yaşanan zorluklar reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusunu düzenleme süreçlerinde yaşanan zorluklarla ilişkili bulunmuştur (Elibol ve Sevi Tok 2019). Bağlanma ve duygu düzenleme arasındaki ilişkiyi inceleyen tekrarlı araştırmalarda güvensiz bağlanan kişilerin daha çok işlevsiz başa çıkma stratejileri kullandıkları bulunmuştur. Özellikle olumsuz duygular söz konusu olduğunda, güvensiz bağlananların güvenli bağlananlara kıyasla daha az yapıcı duygu düzenleme ve başa çıkma stratejileri kullandıkları, tepkilerinin daha şiddetli olduğu, bu duygu durumundan çıkıp nötr duygu durumuna geçmelerinin daha uzun sürdüğü belirtilmiştir (Cabral ve ark. 2012). Bu işlevsiz başa çıkma biçimlerinin de farklı psikopatolojilerle ilişkili olduğu tartışılmaktadır. Çalısır (2009) bağlanma örüntüleri, duygu düzenleme stratejileri ve psikopatolojiler arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında kaygılı bağlanma örüntüsünün anksiyete bozuklukları ve depresif bozuklukla, kaçınıcı bağlanma örüntüsünün dışa vuruk patolojilerle ilişkili olduğunu belirtmiştir (Çalısır 2009). Benzer şekilde olumlu duygulanım açısından da güvensiz bağlananların olumlu olay ve deneyimler karşısında hissettikleri duyguları indirgemeye daha yatkın oldukları görülmüştür. Ayrıca, güvensiz bağlanma sergileyen kişilerin diğerlerine göre olumlu deneyimler hakkındaki daha az düşünüp çıkarım yaptıkları belirtilmektedir (Gentzler ve Kerns 2004). Dolayısıyla, güvensiz bağlanan bireylerin sadece olumsuz duygular karşısında verdikleri tepkiler değil, olumlu duyguların fark edilip, artırılması konusunda yaşadıkları sorunlardan dolayı da cinsel hazzın deneyimlenmesi ve cinsel doyuma ulaşma konusunda sorun yaşayabilecekleri düşünülmektedir (Gentler ve Kern 2004).

Duygu düzenleme becerileri, bireylerin bağlanma örüntüleri ile ilişkili olarak ilişki- sel tehditlerle başa çıkma biçimlerini şekillendirerek cinsel deneyimlerini etkileyebilmektedir (Birnbaum 2010). İlgili alan yazın incelendiğinde, bağlanma ve cinsel işlev bozukluğu düzeyi arasındaki ilişkide duygu düzenleme süreçlerinin incelendiği sınırlı çalışmaya ulaşılmıştır (örn. Cohen ve Belsky 2008). Türkçe alan yazında ise bağlanma ve cinsel işlev sorunları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar bulunmakla birlikte (Özcan ve ark. 2015, Okci 2017, Küt 2018), bu iki faktör arasındaki mekanizmayı açıklayan bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle, bu çalışmada bireyin duygusal ve fiziksel olarak yakın temas içinde olduğu cinsel deneyimini etkileyebileceği düşünülen bağlanma örüntüleri, duygu düzenleme güçlükleri, olumlu-olumsuz duygu deneyimlerinin birbirleriyle ilişkisi Yapısal Eşitlik Modeli yöntemi ile test edilmiştir.

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi'nde 2017-2018 Güz döneminde Psikoloji, Sosyoloji ve Felsefe Bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. İletişim grupları aracılığıyla dağıtılan soru formları 578 kadın tarafından doldurulmuştur. Ölçeği geliştiren yazarların yönergeleri doğrultusunda, ölçekten 35 ve üstü standart puan alanlar sorunlu grup olarak adlandırıldığı için bu çalışmada da toplam puan üzerinden kesim noktası olan 35 puanın altında değer alan ve 18 yaşın altında olduğunu belirten katılımcılar dışlama kriterleri doğrultusunda analize dahil edilmemiştir. Araştırma sorularının %5'inden fazlasını boş bırakanlar ve örneklem dışı bırakılan katılımcılardan sonra araştırmaya 201 kadın ile devam edilmiştir. Kadınların yaş aralığı

18 ile 31 (Ort=25.39, SS=5.49) arasında değişmektedir. Katılımcıların % 21.1'i (N=42) evli, % 78,9'u (N= 157) bekar olduklarını belirtmiştir.

Ölçekler

Sosyo-Demografik Form

Katılımcılardan yaş, eğitim seviyesi, medeni durum gibi sosyo-demografik değişkenler hakkında bilgi almak için oluşturulmuştur.

Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ)

Ölçek Golombok ve Rust (1986) tarafından kadınlık ve erkekler için iki farklı form oluşturularak cinsel ilişkinin niteliğini ve cinsel işlev bozukluğu belirtilerini değerlendirmek için geliştirilmiştir. GRCDÖ, 5'li Likert tipte, toplamda 28 maddeden oluşmaktadır. Toplam puan üzerinden genel cinsel işlev düzeyi değerlendirilirken, alt boyutlar üzerinden de cinsel ilişkinin farklı boyutlarında yaşanan sorunlara yönelik değerlendirme yapılabilmektedir. Elde edilen puanlar sıfır ile dokuz arasında standart puanlara dönüştürülmektedir. Bu dönüştürme sonrasında her bir alt boyutta beş ve üstü puan alan bireylerin bu alanda "sorun" yaşadığı varsayılmaktadır. Toplam puan üzerinden de 35 ve üstü standart puan alanlar cinsel ilişkinin niteliği ve işlevi açısından "sorunlu" grup olarak değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan puanların artması cinsel işlev sorunlarının arttığına işaret etmektedir. Bu çalışmada Kadın formu kullanılmıştır. Kadın formu kaçınma, doyum, iletişim, dokunma, ilişki sıklığı, vajinismus ve orgazm bozukluğu olmak üzere yedi alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutların Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları .63 ile .83 arasında bulunmuştur. Her bir alt boyutta beş ve üzeri puan almak bu alanda sorun yaşandığına işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Tuğrul ve ark. (1993) tarafından yapılmış ve Türkçe formun geçerli ve güvenilir olduğu belirtilmiştir.

Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)

EBBÖ iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm Hazan ve Shaver (1987) tarafından çocuklukta ebeveynle kurulan ilişkinin özellikleri üzerinden bireyleri güvenli, kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma biçimi olarak üç gruba ayırmaktadır. Ölçeğin ikinci kısmı ise Mikulincer ve arkadaşları (1990) tarafından bireylerin bağlanma örüntülerini değerlendirmek için geliştirilmiştir. İkinci kısım 7'li likert tipte 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin ikinci bölümünün Türkçe'ye uyarlanması Sabuncuoğlu ve Berkem (2006) tarafından yapılmıştır. Onbeş maddelik Türkçe formun Cronbach Alfa değerleri güvenli bağlanma için (.42) düşük bulunduğundan Kesebir ve ark. (2012) yeniden uyarlama çalışmasını yapmış ve anlaşılır olmayan maddeleri ayırarak ölçeği 18 madde haline getirmiştir. Alt boyutların Cronbach Alpha değerleri güvenli bağlanma için .72, kaçınan bağlanma için .82 ve kaygılı/kararsız bağlanma için .85 olarak bulunmuştur.

Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ)

DDGÖ, Gratz ve Roemer (2004) tarafından duygu düzenleme sürecinde yaşanan güçlükleri değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipinde altı alt boyuttan (farkındalık, açıklık, kabul etmeme, stratejiler, dürtü ve amaçlar), toplamda 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça duygu düzenleme süreçlerinde yaşanan zorluklar artmaktadır. Orijinal ölçeğin tamamının Cronbach Alfa iç tutarlık değeri .93 olup, alt boyutlar için .88 - .89 arasında değişmektedir (Gratz ve Roemer 2004). Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Rugancı ve Gençöz (2010) tarafından yapılmıştır.

Türkçe formun Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .94, alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri ise .75 ile .90 arasında bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenirliliği ise .83 olarak bildirilmiştir.

Olumlu ve Olumsuz Deneyimler Ölçeği (OODÖ)

OODÖ, Diener ve arkadaşları (2010) tarafından olumlu ve olumsuz duyguların değerlendirilmesi için geliştirilmekle birlikte aynı zamanda bireyi tatmin eden ve etmeyen duyguların yanısıra merak, olumlu sorumluluk ve fiziksel şükranı da değerlendirmektedir. Ölçek 5'li Likert tipinde toplamda 12 maddeden oluşmakta olup, olumlu ve olumsuz deneyimler kendi içinde ayrı ayrı toplanarak iki alt boyut olarak değerlendirilmektedir. Diener ve ark. (2010) ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısını pozitif deneyimler için .87, olumsuz deneyimler için .81 olarak belirtmiştir. Ayrıca OODÖ ile Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (Watson ve ark. 1988) ve Yaşam Doyumu Ölçeği'nin (Diener ve ark. 1985) ilişkisi incelenmiş ve birleşen geçerliğinin istatistiksel olarak kabul edilebilir düzeyde olduğu belirtilmiştir (akt. Diener ve ark. 2010). Orijinal ölçeğin Türkçeye adaptasyonu Telef (2015) tarafından yapılmıştır. Türkçe formun Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı pozitif deneyimler için .88, negatif deneyimler için .83 olarak belirtmiştir.

İşlem

Veri toplama aşamasına geçilmeden önce çalışmanın yürütülebilmesi için Hacettepe Üniversitesi Senato Etik Komisyonu'ndan 28.03.2017 tarihinde 431-907 sayılı belge ile gerekli izinler alınmıştır. Araştırma örneklemine ulaşmak için 2017-2018 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi'nde lisans düzeyinde farklı fakültelerde eğitim gören Psikolojiye Giriş, Öğrenme Psikolojisi veya Gelişim Psikolojisi derslerini alan öğrencilere çalışmanın amacı ders öncesinde açıklanmış ve online olarak oluşturulan soru formu iletişim grupları ile paylaşılmıştır. Gönüllü olan katılımcılar aydınlatılmış onam formunu imzaladıktan sonrasoru formlarını doldurmuştur. Mevcut çalışmada cinsel ilişkideki sorunları değerlendirmek için Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeği değerlendirirken hem standart toplam puan kullanılabilmekte hem de spesifik cinsel işlev bozukluğu tanılarına yönelik risk grubunu belirlemek istendiğinde alt boyutların puanları hesaplanabilmektedir. Bu çalışmada genel olarak cinsel ilişki niteliğinin ve işlevinin bozulma düzeyini açıklamaya yönelik bir model test edilmesi hedeflendiği için GRCDÖ'den alınan toplam puan hesaplanmıştır. Bu doğrultuda gönüllü katılımcılar arasından Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği'ni geliştiren yazarların yönergeleri doğrultusunda "sorunlu grubu" belirlemek için ölçeğin kesim noktası olan 35 ve üstü standart puan alanlar araştırmaya dahil edilmiştir.

İstatistiksel Analiz

İlk olarak cinsel işlev bozukluğu açısından riskli grup olan Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği'nden 35 ve üstü standart puan alan grup ile araştırma örneklemini dışında bırakılan kadınların araştırma değişkenleri olan bağlanma örüntüleri, duygu düzenleme güçlükleri ve cinsel işlev bozukluğu düzeyleri karşılaştırılmıştır. Analiz bulgularına göre Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ)'nden 35 standart puan ve üstü alanlar ile 35 standart puan altı alanların cinsel işlev bozukluğu düzeyi [$F(1, 489) = 8.76, p < .005$], duygu düzenleme güçlüğü [$F(1, 488) = 42.66, p < .001$], kaçınıcı bağlanma örüntüleri [$F(1, 488) = 6.31, p < .05$] ve güvenli bağlanma örüntüleri [$F(1, 488) = 3.77,$

$p < .001$] puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bulgulara göre GRCDÖ'den 35 ve üstü standart puana sahip kadınların cinsel işlev bozukluğu, duygu düzenleme güçlüğü ve kaçınıcı bağlanma örüntü düzeyi, GRCDÖ'den 35 standart puanın altında alanlardan daha yüksektir. Değişkenlere ait ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1'de aktarılmıştır.

Tablo 1. GRCDÖ'den 35 altı ve üstü standart puan alanların araştırma değişkenlere ait ortalama ve standart sapma değerleri

	GRCDÖ'den 35 altı standart puan alanlar			GRCDÖ'den 35 ve üstü standart puan alanlar		
	Ort	SS	SE	Ort	SS	SE
GRCDÖ_top	14.10	9.78	.58	48.99	10.73	.76
Güvenli	8.50	1.69	.10	7.17	1.39	.09
Kaygılı	9.44	1.58	.09	9.72	1.77	.13
Kaçıngan	9.12	1.49	.09	9.47	1.63	.12
DDGÖ_top	80.71	18.39	1.19	92.37	19.41	1.37

GRCDÖ_top: Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği toplam puanı; Güvenli, Kaygılı, Kaçıngan alt boyutu; Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ), DDGÖ_top: Duygu Düzenleme Ölçeği toplam puanı; ort: ortalama; SS: standart sapma; SE: standart hata

Kuramsal modeldeki değişkenlerin birbiriyle ilişkisini açıklamak için AMOS 22 programı Maksimum Olabilirlik Tekniği (Maximum Likelihood Method) ile Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) modellerinden biri olan Yol Analizi yapılmıştır. Yol analizi ile aynı anda birden çok regresyon analizi yürütülerek, değişkenler arasındaki doğrudan veya dolaylı ilişkiler karşılaştırılabilmektedir. Yol analizinde modelin veriyi ne kadar iyi yordadığı ise uyum indeksleri üzerinden belirlenmektedir. (Sümer 2000, Meydan ve Şeşen 2011).

Bu yöntemin kullanılabilmesi için verinin normallik sayıltılarını karşılaması gerekmektedir. Bu doğrultuda, veri üzerinde kayıp değer, normallik, doğrusallık ve çoklu doğrusallık sayıltıları incelenmiştir. Buna göre Tabachnick ve Fidell'in (2001) önerileri doğrultusunda kayıp değerleri veri setinden çıkarmak için çok sayıda ardışık işaretlemeler yapan (maddeler arasındaki standart sapma değeri .3'ten küçük olan) ve %5'den fazla kayıp değeri olan 48 katılımcı veri setinden çıkarılmıştır. İkinci olarak aykırı değerlerin incelenmesi için Mahalanobis uzaklık değerleri incelenmiş ve üç katılımcı veri setinden çıkarılmıştır. Üçüncü olarak, modeldeki değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Tabachnick ve Fidell (2001) sosyal bilimler için basıklık ve çarpıklık değerinin -1.5 ve +1.5 aralığında olması gerektiğini belirtmiştir. Analiz bulguları bu sayıltıyı desteklemektedir (Çarpıklık: -.03, -.95; Basıklık: -.81,-1.12). Son olarak, değişkenler arasındaki çoklu bağlantı sayıltısı incelenmiş ve çoklu bağlantı sorununa yol açacak bir ilişkiye rastlanmamıştır ($r < .90$). Bu işlemler sonrasında analizler kalan 201 kişi üzerinden yürütülmüştür.

Bulgular

Yol analizinin yürütülebilmesi için değişkenler arasındaki ilişki katsayıları Pearson korelasyon analizi ile hesaplanmıştır. Tablo 2'den de takip edileceği üzere cinsel işlev bozukluğu düzeyi; güvensiz bağlanma örüntüleri, duygu düzenleme güçlükleri ve olumsuz duygu deneyimleri ile pozitif yönde anlamlı ilişki gösterirken, olumlu duygu deneyimleri ile negatif yönde anlamlı ilişki göstermektedir ($p < .05$).

Yapısal eşitlik modelinin yürütülebilmesi için gerekli olan sayıltılar karşılandığı için ilgili literatür doğrultusunda oluşturulan kuramsal model için yol analizi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda modelin uyum indeksleri, $X^2/sd = 2.84$, $p < .001$, CFI = .82, IFI = .83, NFI = .75, RMSEA = .09 olarak bulunmuştur. Değerler, modelin iyileştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Modeldeki yollar incelendiğinde OODÖ –YBÖ değişkenleri arasındaki yol anlamsız olduğu için bu yol analizden çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Bu işlem sonrası modelin uyum indeksleri $X^2/sd = 2.83$, $p < .001$, CFI = .86, IFI = .86, NFI = .85, RMSEA = .08 olarak bulunmuştur. Modelin iyileştirilmesi için modifikasyon önerileri doğrultusunda aynı faktörde yer alan e7-e8 ($X^2 = 5.28$, $p < .001$), e14-e15 ($X^2 = 1.71$, $p < .001$) ve e14-e16 ($X^2 = 1.82$, $p < .001$) hata puanları eşleştirilmiştir. Bu işlem sonrası modelin uyum indeksleri kabul edilir aralıklarda bulunmuştur, $X^2/sd = 2.23$, $p < .001$, CFI = .90, IFI = .90, NFI = .85, RMSEA = .08. (Şekil 1).

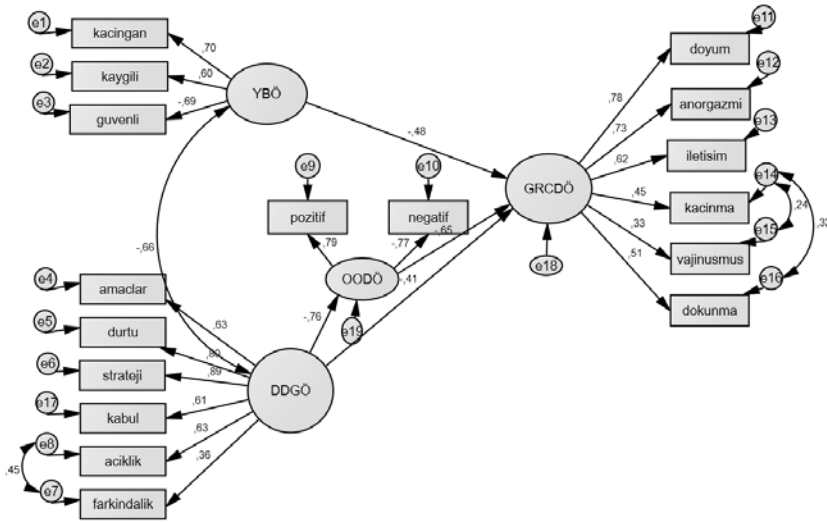
Tablo 2. Değişkenler arasındaki standize toplam, doğrudan ve dolaylı etki değerleri (β)

	Toplam				Direk				Dolaylı			
	YBÖ	DDGÖ	OODÖ	GRCDÖ	YBÖ	DDGÖ	OODÖ	GRCDÖ	YBÖ	DDGÖ	OODÖ	GRCDÖ
OODÖ	.00	-.76	.00	.00	.00	-.76	.00	.00	.00	.00	.00	.00
GRCDÖ	-.48	.09	-.66	.00	-.48	-.41	-.66	.00	.00	.50	.00	.00
Olumsuz OODÖ	.00	.59	-.77	.00	.00	.00	-.77	.00	.00	.59	.00	.00
Olumlu OODÖ	.00	-.60	.79	.00	.00	.00	.79	.00	.00	-.60	.00	.00
Güvenli YBÖ	-.69	.00	.00	.00	-.69	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Dokunma	-.25	.05	-.34	.51	.00	.00	.00	.51	-.25	.05	-.34	.00
Vajinismus	-.16	.03	-.22	.34	.00	.00	.00	.34	-.16	.03	-.22	.00
Dürtü	.00	.80	.00	.00	.00	.80	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Kaçınma	-.22	.04	-.29	.45	.00	.00	.00	.45	-.22	.04	-.29	.00
Amaçlar	.00	.63	.00	.00	.00	.63	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Farkındalık	.00	.36	.00	.00	.00	.36	.00	.00	.00	.00	.00	.00
İletişim	-.30	.06	-.41	.62	.00	.00	.00	.62	-.30	.06	-.41	.00
Anorgazmi	-.35	.07	-.48	.74	.00	.00	.00	.74	-.35	.07	-.48	.00
Doyum	-.38	.07	-.51	.78	.00	.00	.00	.78	-.38	.07	-.51	.00
Strateji	.00	.89	.00	.00	.00	.89	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Kabul	.00	.61	.00	.00	.00	.61	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Açıklık	.00	.63	.00	.00	.00	.63	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Kaçınan	.70	.00	.00	.00	.70	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Kaygılı	.60	.00	.00	.00	.60	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00

YBÖ: Yetişkin Bağlanma Ölçeği (Güvenli, Kaygılı, Kaçınıcı bağlanma alt boyutu); DDGÖ: Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (Amaçları Dürtü, Strateji, Kabul, Açıklık, Farkındalık alt boyutu); OODÖ: Olumlu Olumsuz Deneyimler Ölçeği (Olumlu ve Olumsuz Deneyimler alt boyutu); GRCDÖ: Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği (Doyum, Anorgazmi, İletişim, Kaçınma, Vajinismus, Dokunma alt boyutu)

Analiz bulgularına göre YBÖ, DDGÖ, OODÖ'nün GRCDÖ üzerindeki toplam etkisi sırasıyla -.48, .09, ve -.66'dır ($p < .05$). Ayrıca duygu düzenleme güçlükleri üzerinde olumlu duyguların $\beta = -.60$, olumsuz duyguların ise $\beta = .59$ oranında toplam etkisi bulunmuştur. Cinsel işlev bozukluklarının alt boyutları incelendiğinde kaçınma alt boyutunun YBÖ, DDGÖ, OODÖ ve GRCDÖ üzerindeki toplam etkisi sırasıyla -.22, .04, -.29 ve .45'dir. İletişim alt boyutunun YBÖ, DDGÖ, OODÖ ve GRCDÖ üzerindeki toplam etkisi sırasıyla -.30, .06, -.41 ve .62'dir. Anorgazmi alt boyutunun YBÖ, DDGÖ, OODÖ ve GRCDÖ üzerindeki toplam etkisi sırasıyla -.35, .07, -.48 ve .74'tür. Vajinismus alt boyutunun YBÖ, DDGÖ, OODÖ ve GRCDÖ üzerindeki toplam etkisi ise sırasıyla -.16, .03, -.22 ve .34 olarak bulunmuştur. Dokunma alt boyutunun YBÖ, DDGÖ, OODÖ ve GRCDÖ üzerindeki toplam etkisi sırasıyla -.25, .05, -.34 ve .51'dir. Doyum alt boyutunun YBÖ, DDGÖ, OODÖ ve GRCDÖ üzerindeki toplam etkisi sırasıyla -.38, .07, -.51 ve -.78 olarak bulunmuştur ($p < .05$). Araştırma değişkenleri arasındaki doğrudan etkiler incelendiğinde ise GRCDÖ'yu YBÖ $\beta = -.48$,

DDGÖ $\beta = -.41$ ve OODÖ $\beta = -.66$ oranında doğrudan yordamaktadır ($p < .05$).

Şekil 1. Modifikasyon sonrası test edilen kuramsal model

YBÖ: Yetişkin Bağlanma Ölçeği (Güvenli, Kaygılı, Kaçınıcı bağlanma alt boyutu); DDGÖ: Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (Amaçları Dürtü, Strateji, Kabul, Açıklık, Farkındalık alt boyutu); OODÖ: Olumlu Olumsuz Deneyimler Ölçeği (Olumlu ve Olumsuz Deneyimler alt boyutu); GRCDÖ: Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği (Doyum, Anorgazmi, İletişim, Kaçınma, Vajinismus, Dokunma alt boyutu)

Yapısal Eşitlik Modellerinin avantajlarından biri de değişkenler arasındaki dolaylı ilişkilerin görülebilmesidir. Analiz bulgularına göre DDGÖ, GRCDÖ'yu $\beta = .50$ oranında dolaylı olarak yordamaktadır ($p < .05$). GRCDÖ'nün alt boyutları incelendiğinde, bağlanma örneği dokunma alt boyutunu $\beta = -.25$, vajinismus $\beta = -.16$, kaçınma boyutunu $\beta = -.22$, iletişim boyutunu $\beta = -.30$, anorgazmiyi $\beta = -.35$, ve doyum boyutunu $\beta = -.38$ oranında yordamaktadır ($p < .05$). Olumlu ve olumsuz duygu deneyimi ise dokunma boyutunu $\beta = -.34$, vajinismus $\beta = -.22$, kaçınmayı $\beta = -.29$, iletişimi $\beta = -.41$, anorgazmiyi $\beta = -.48$, doyum $\beta = -.51$ oranında yordamaktadır ($p < .05$).

Yol analizinden ayrı olarak, katılımcıların eğitim seviyeleri ve medeni durumlarına göre cinsel işlev bozukluğu düzeylerinin farklı olup olmadığı Mann-Whitney U Testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > .05$). Ayrıca yaş ve cinsel işlev bozukluğu düzeyi arasında da anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > .05$).

Tartışma

Geçmişte cinsel işlev bozuklukları ciddi bir psikopatoloji belirtisi olarak görülürken günümüzde bu bireylerin başka psikolojik belirtilere sahip olmayıp, yaşamlarının diğer alanlarında sağlıklı bir şekilde işlevlerini yerine getirebildiği bilinmektedir (İncesu 2004). Cinsellik gibi karmaşık bir yapıda yaşanan sorunları tek bir model üzerinden açıklamak neredeyse imkansızdır. Bu nedenle, bu çalışmada biyo-psiko-sosyal model çerçevesinde bir açıklama getirebilmek için bağlanma örneği ve duygu düzenleme

süreçleri ile olumlu ve olumsuz duygu deneyimlerinin cinsel davranışlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre doğrudan etkiler incelendiğinde güvensiz bağlanma örüntüsündeki artış cinsel işlev sorunlarını arttırmaktadır. Ayrıca, olumsuz duygu deneyiminin, olumlu duygu deneyiminden fazla olduğu durumlarda da cinsel işlev sorunları artmaktadır. Bulgular Bağlanma Kuramı ile tutarlılık göstermektedir (Mikulincer ve Shaver 2007a). Kurama göre güvensiz bağlanma örüntüsü ile ilişkili olarak olumsuz deneyimler karşısında bireylerin hiperaktivasyon stratejileri partneri cinsel ilişki kurmaya teşvik etme, ilişkide cinsellik yaşanmasına aşırı önem verme ve bireyi cinsel reddedilmeler karşısında aşırı hassas olmaya itebilmektedir (Birnbbaum 2010). Deaktivasyon stratejileri ise cinsel arzunun engellenmesine, cinselliğe karşı kaçınıcı tutum sergilenmesine veya cinsel uyarılmanın bastırılmasına yol açabilmektedir (Birnbbaum 2010, Özcan ve ark. 2015). Dolayısıyla, duyguların düzenlenme süreci cinsel deneyimleri de etkileyebilmektedir. Örneğin, Kingsberg ve Janata (2007) çalışmalarında kaygılı ve kaçınıcı bağlananların cinsel ilişkiden daha az doyum aldıklarını, daha çok cinsel işlev sorunları yaşadığını, cinsel ilişkide bulunma sıklığı ve cinsel birliktelik yaşama isteklerinin arkasındaki motivasyonlarının ise farklı olduğunu belirtmiştir. Örneğin, kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip kadınların cinselliği partnerlerinden karşıyalamadıkları yakınlık ve güvence aracı karşılamak için kullandıklarını, bu ihtiyaçlar karşılanmadığında ise partnerlerinden duygusal olarak uzaklaştıkları ve kızgınlık yaşayabildikleri belirtilmiştir (Küt 2018). Benzer şekilde güvensiz bağlanma örüntüsünde bireylerin iletişim alanında yaşadıkları sorunların, cinsel ilişkide partnerleri ile kurdukları iletişimi de etkilediği belirtilmektedir. Bu bağlamda geçmiş deneyimlerle ilişkili olarak güvensiz bağlanma örüntüsündeki bireylerin ihtiyaçlarını dile getirdiğinde partnerlerinden olumsuz tepki alacakları yönündeki beklentilerde cinsel ilişki sırasında isteklerini dile getirmelerine ket vurduğu düşünülmektedir (Brassard ve ark. 2015).

Güvensiz bağlanma örüntüsünün cinsel yaşamı olumsuz etkilediği araştırma bulguları ile desteklenmekle birlikte kaygılı ve kaçınıcı bağlanma örüntüsünün cinsel yaşam üzerindeki etkisinin farklı olabileceği düşünülmektedir. Bağlanma örüntüsü boyutsal olarak ele alındığında güvensiz bağlanmanın cinsel yaşamı olumsuz etkilediği tutarlı olarak desteklenmekle birlikte bağlanma örüntüsü kategorik olarak ele alındığında cinsel işlev bozukluğu ile farklı bağlanma kategorileri (kaçıngan ve kaygılı/kararsız) arasındaki ilişkiye dair birbiriyle tutarsız sonuçlar bulunmaktadır. Örneğin bir grup çalışmada kaygılı bağlanma örüntüsünün, kaçınıcı bağlanma örüntüsüne kıyasla cinsel yaşamı olumsuz yönde daha çok yordadığı belirtilmiştir (Çakmak 2011, Küt 2018). Özellikle kaygılı bağlanma örüntüsünde bireylerin partnerleri ile hem fiziksel hem de duygusal olarak yakın olmak istemelerinin, karşı taraftan gelen sinyalleri yanlış algılamalarının veya uzaklaşma sinyallerine karşı aşırı tetikte olmalarının partnerleri ile karşılıklı rahat hissettikleri cinselliği yaşayamamalarına ve bu durumun cinsel birliktelik arzularının azalmasına yol açtığı düşünülmektedir (Brassard ve ark. 2007). Benzer şekilde Küt (2018) kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip bireylerin olumsuz bilişsel düşünceleri nedeniyle artan ilişkisel kaygılarının cinsel uyarılmalarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Bireylerin kaygı seviyesi arttıkça cinsel yaşamlarında doyum, cinsel yakınlık, uyarılma ve orgazm alanlarında yaşadıkları sorunlar artmaktadır. Ayrıca, kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip kadınların ilişkide reddedilme kaygıları nedeniyle istemedikleri cinsel aktivitelerde bulunma oranlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Schachner ve Shaver 2004).

Bununla birlikte kaçınıcı bağlanma örüntüsünün cinsel işlev bozukluğunu daha çok yordadığına dair bulgular da bulunmaktadır (örn. Feeney ve Noller 2004, Birnbaum 2007). Bu farkın kaçınıcı bağlanma örüntüsündeki bireylerin olaylar karşısında olumlu veya olumsuz duygusal tepkilerinin sınırlı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Kaygılı bağlanmada bireyler bir tehdit algılamadıklarında, olumlu duygular hissedebilmekte ve partnerleri ile yakın olma arzuları devam etmektedir. Kaçınıcı bağlanma örüntüsünde ise hem olumlu hem de olumsuz duygu ve deneyimlere karşı bir sınırlama bulunmaktadır. Bu nedenle kaçınıcı bağlanma örüntüsündeki bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha çok yıkıcı oldukları düşünülmektedir (Shaver ve Mikulincer 2008). Schachner ve Shaver (2004) da çalışmalarında kaygılı bağlananlara kıyasla kaçınıcı bağlananların daha yüksek oranda cinsel sorun yaşadığını belirtmiştir. Yazarlar, kaçınıcı bağlananların cinsel birliktelikten kaçınmadıklarını fakat cinsel doyumlarının sınırlı olduğunu belirtmiştir. Mevcut çalışmada ise güvensiz bağlanma örüntülerinin cinsel işlev sorunlarını yordama düzeyini incelemek için yürütülen ek analizlerde, kaygılı bağlanma örüntüsü (kaygılı/kararsız alt boyutu) cinsel işlev sorunlarını tek başına anlamlı bir biçimde yordarken, kaçınıcı bağlanma (kaçınan alt boyutu) örüntüsü modele eklendiğinde söz konusu anlamlı yordayıcılık ortadan kalmıştır. Bu farklılaşmanın kaygılı ve kaçınıcı bağlanma örüntüsü gösteren bireylerin kişilerarası ilişkilerinde partnerlerine yönelik beklenti farklılıklarından kaynaklanabileceği ileri sürülmektedir. Bu bağlamda kaçınıcı bağlanma örüntü sergileyen bireylerin cinsel birliktelik fikrinden rahatsız olmalarının ve fiziksel - duygusal yakınlık kurmak istememelerinin cinsel yaşantılarını daha çok olumsuz etkilediği düşünülmektedir (Feeney ve Noller 2004, Birnbaum ve ark. 2006). Ayrıca cinsel arzu romantik sevginin bir işareti olarak yorumlanabileceken, cinsel davranışlar partnerin bireye yönelik ilgisinin ve sevgisinin devam ettiğine yönelik güvence sağlayabilmektedir (Davis ve ark. 2004). Dolayısıyla, kaçınıcı bağlanmada bireylerin cinsel ilişkiden kaçınması veya cinsel arzularını bastırmalarının partnerleri ile ilişkilerini daha çok olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu tartışmalara ek olarak bağlanma örüntüsü kategorik olarak ele alındığında gruplar arasında cinsel işlev sorunları açısından fark olmadığını belirten bulgularda bulunmaktadır. Örneğin vajinismus tanısı almış kadınlar ile kontrol grubunun karşılaştırıldığı bir başka çalışmada bağlanma örüntüleri boyutsal olarak ele alındığında vajinismus tanısı almış kadınların kontrol grubuna kıyasla güvensiz bağlanma puanları daha yüksek bulunmuştur. Fakat bağlanma örüntüsü güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız olarak değerlendirildiğinde kategoriler arasında fark bulunmamıştır (Çeri 2009). Sonuç olarak bağlanma örüntüsü kategorik olarak ele alındığında kaygılı ve kaçınıcı bağlanmada duygusal deneyimler karşısında farklı stratejiler kullanılsa da her iki örüntüde de olumsuz duyguların, hayal kırıklığı ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Birnbaum ve ark. 2006).

Güvensiz bağlanma örüntüsünün ve duygu düzenleme güçlüklerinin patolojik davranışların gelişmesinde rol oynadığı kabul edilmekle birlikte, duygu düzenleme süreçlerinin cinsel yaşam üzerindeki etkisine yönelik sınırlı çalışma bulunmaktadır (Cohen ve Belsky 2008, Ciocca ve ark. 2014). Mevcut çalışmada doğrudan ilişkiler incelendiğinde duygu düzenleme güçlüğündeki artış, cinsel işlev sorunlarında azalma ile ilişkilidir. Fakat dolaylı ve toplam etkiler incelendiğinde duygu düzenleme sürecinde yaşanan güçlükler cinsel işlev sorunlarında artış ile ilişkili bulunmuştur. Bu alanda yapılan araştırmalarda benzer şekilde kaygılı bağlanan kadınların olumsuz duygularını düzenlemedeki yetersizliklerinin cinsel arzularını ve uyarılmalarını engelleyerek, cinsellikten zevk almalarını ve

orgazm yaşama sıklıklarını sınırladığı belirtilmiştir (örn. Birnbaum 2007, Dewitte 2012). Erkeklerle yapılan bir başka çalışmada da erken boşalma sorunu yaşayanların duygu düzenleme süreçlerinde güçlük yaşadığı ve aleksemi düzeylerinin yüksek olduğu belirtilmiştir (Michetti ve ark. 2006). Bu tartışmalara ek olarak, duygu düzenleme ve cinsel işlev sorunları arasındaki doğrudan ilişkinin negatif yönlü olmasının, bireylerin duygularını düzenlemek için cinselliği bir araç olarak kullanmalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu bulgunun yeme bozukluğu veya beden memnuniyetsizliği alanında yapılan araştırmalarda stres karşısında bireylerin duygularını düzenlemek için yeme davranışını kullanmaları ile benzer olabileceği düşünülmektedir (Lavender ve Anderson 2010). Dolayısıyla, duygu düzenleme becerisinin artırılmasının duygu farkındalığını ve duyguların fiziksel olarak duyumsanmasında yaşanan güçlükleri azaltacağı için cinsellik gibi yoğun duygusal deneyimin olduğu durumlara fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte araştırma bazı sınırlılıkları da kapsamaktadır. İlk olarak, kesitsel bir çalışma olması nedeniyle değişkenler arasında neden-sonuç ilişkisi kurulamamaktadır. Ek olarak, cinsel yaşam deneyimlerini değerlendirmek için anket yönteminin kullanılması katılımcıların cevaplarında açık olmama veya sosyal istenirliğe bağlı olarak yanlış cevap verme ihtimalini içermesi nedeniyle bulgular üzerinde sınırlılık yaratabilmektedir. Ayrıca, veri tek bir partnerden toplanmıştır. Bu durum ilişkilerde karşılıklı döngünün anlaşılabilmesi açısından bir kısıtlılığa neden olmaktadır. İlerideki çalışmalarda çiftlerin beraber değerlendirildiği, yüz yüze görüşme, günlük tutma gibi farklı tekniklerin kullanıldığı çalışmaların cinsel yaşantının altındaki motivasyonun daha yakından incelenebilmesi açısından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Son olarak sosyo-demografik özellikler açısından araştırma örneklemini üniversite popülasyonundan ve ağırlıklı olarak bekar kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Bulguların genellenebilmesi için farklı yaş gruplarından ve evli kadınlarla yapılacak araştırmalar bu alandaki bilgi birikimine destek sağlayacaktır.

Sonuç olarak, araştırma bulguları olumsuz içsel temsillerle ilişkili olarak güvensiz bağlanma örüntüsü arttıkça kadınların, duygu düzenleme süreçlerinde yaşadıkları güçlüklerin ve cinsel işlev bozukluğu düzeylerinin arttığını göstermektedir. Türkçe alan yazın incelendiğinde bağlanma ve cinsel işlev sorunları arasındaki ilişkinin incelendiği sınırlı çalışmaya ulaşılmıştır. Mevcut çalışmada bu ilişkiye duygu düzenleme mekanizması üzerinden bir açıklama getirilmesi klinik alandaki müdahale programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Adams KM, Robinson DW (2001) Shame reduction, affect regulation, and sexual boundary development: essential building blocks of sexual addiction treatment. *Sex Addict Compulsivity*, 8:23-44.
- Birnbaum GE, Reis HT, Mikulincer M, Gillath O, Orpaz A (2006) When sex is more than just sex: attachment orientations, sexual experience, and relationship quality. *J Pers Soc Psychol*, 91: 929-943.
- Birnbaum GE (2007) Attachment orientations, sexual functioning, and relationship satisfaction in a community sample of women. *J Soc Pers Relat*, 24:21-35.
- Birnbaum GE (2010) Bound to interact: The divergent goals and complex interplay of attachment and sex within romantic relationships. *J Soc Pers Relat*, 27:245-252.
- Brassard A, Dupuy E, Bergeron S, Shaver PR (2015) Attachment insecurities and women's sexual function and satisfaction: The mediating roles of sexual self-esteem, sexual anxiety, and sexual assertiveness. *J Sex Res*, 52:110-119.
- Brassard A, Shaver PR, Lussier Y (2007) Attachment, sexual experience, and sexual pressure in romantic relationships: A dyadic approach. *Pers Relatsh*, 14:475-493.
- Bowlby J. (1982). *Attachment and Loss: Vol.1. Attachment (2nd ed.)*. New York, Basic Books.

- Cabral J, Matos PM, Beyers W, Soenens B (2012) Attachment, emotion regulation and coping in Portuguese emerging adults: A test of a mediation hypothesis. *Span J Psychol*, 15:1000-1012.
- Ciocca G, Limoncin E, Di Tommaso S, Mollaioli D, Gravina GL, Marcozzi A et al. (2014) Attachment styles and sexual dysfunctions: a case-control study of female and male sexuality. *Int J Impot Res*, 27:81-85
- Cohen DL, Belsky J (2008) Avoidant romantic attachment and female orgasm: testing an emotion-regulation hypothesis. *Attach Hum Dev*, 10:1-10.
- Cole PM, Martin SE, Dennis TA (2004) Emotion regulation as a scientific construct: methodological challenges and directions for child development research. *Child Dev*, 75:317-333.
- Collins NL, Feeney BC (2004) Working models of attachment shape perceptions of social support: evidence from experimental and observational studies. *J Pers Soc Psychol*, 87:363-383.
- Çakmak E (2011) Vajinismus olan kadınlarda bağlanmanın cinsel işlevler ve klinik bulgulara etkisi (Tıpta uzmanlık tezi). İstanbul, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Has. Eğt. ve Arş. Hastanesi.
- Çalışır M (2009) Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1:240-255.
- Çeri Ö (2009). Vajinismus tanısı alan kadınlar ve eşlerinde temel bilişsel şemalar ile bağlanma stillerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Ankara, Ankara Üniversitesi.
- Davis D, Shaver PR, Vernon ML (2004) Attachment style and subjective motivations for sex. *Pers Soc Psychol Bull*, 30:1076-1090.
- Davis D, Shaver PR, Widaman KF, Vernon ML, Follette WC, Beitz K (2006) "I can't get no satisfaction": Insecure attachment, inhibited sexual communication, and sexual dissatisfaction. *Pers Relatsh*, 13: 465-483.
- Dewitte M (2012) Different perspectives on the sex-attachment link: Towards an emotion-motivational account. *J Sex Res*, 49:105-124.
- Diamond D, Blatt SJ, Lichtenberg JD. (2007) Attachment and Sexuality. New York, The Analytic Press.
- Diener E, Emmons RA, Larsen, RJ, Griffin S (1985) The Satisfaction with life scale. *J Pers Assess*, 49: 71-75.
- Diener E, Wirtz D, Tov W, Kim-Prieto C, Choi D, Oishi S et al. (2010) New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Soc Indic Res*, 97:143-156.
- Elibol Ş, Sevi Tok, ES (2019) Bağlanma stilleri, duygu düzenleme, reddedilme duyarlılığı, yakınlık korkusu ve kendini saklamanın kırılğan narsisizm ile ilişkisi. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 6:127-148.
- Feeney JA, Noller P (2004) Attachment and sexuality in close relationships. In *The Handbook of Sexuality in Close Relationships* (Eds JH Harvey, A Wenzel, S Sprecher):183-201. Mahwah, NJ, Erlbaum Associates.
- Gentzler AL, Kerns KA (2004) Associations between insecure attachment and sexual experiences. *Pers Relatsh*, 11: 249-265.
- Gratz KL, Roemer L (2004) Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Psychopathol Behav Assess*, 26:41-54.
- Gross JJ, Thompson RA (2007) Emotion regulation: Conceptual foundations. In *Handbook of Emotion Regulation* (Ed JJ Gross):3-23, New York, Guilford Press.
- Hazan CD, Shaver P (1987) Romantic love conceptualized as an attachment process. *J Pers Soc Psychol*, 52:511-524.
- İncesu C (2004) Cinsel işlevler ve cinsel işlev bozuklukları. *Klinik Psikiyatri Dergisi*; 3 (Ek 3):3-13.
- Kesebir S, Kökçü F, Dereboy F (2012) Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Yeni Symposium*, 50:99-104.
- Kılıç L (2017) Evli çiftlerde, cinsel işlev bozuklukları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin araştırılması (Yüksek lisans tezi). İstanbul, Haliç Üniversitesi.
- Kingsberg SA, Janata JW (2007) Female sexual disorder: assessment, diagnosis and treatment. *Urol Clin N Am*, 34:497-506.
- Küt D (2018) Genç yetişkin kadın bireylerin bağlanma stilleri ile cinsel yaşam kalitesi düzeyleri, cinsel özgüven ve psikolojik belirtilerinin incelenmesi (Doktora tezi). İstanbul, Maltepe Üniversitesi.
- Lavender JM, Anderson DA (2010) Contribution of emotion regulation difficulties to disordered eating and body dissatisfaction in college men. *Int J Eat Disord*, 43:352-357.
- Meydan CH, Şeşen H, (2011) Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Michetti PM, Rossi R, Bonanno D, Tiesi A, Simonelli C (2006) Male sexuality and regulation of emotions: a study on the association between alexithymia and erectile dysfunction (ED). *Int J Impot Res*, 18:170-174.
- Mikulincer M, Shaver P (2007a) Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics and Change. New York, Guilford Press.
- Mikulincer M, Shaver PR (2007b) A behavioral systems perspective on the psychodynamics of attachment and sexuality. In: Attachment and Sexuality (Eds D Diamond, SJ Blatt, JD Lichtenberg):51-78. New York, The Analytic Press.
- Okci B (2017) Cinsel yönelimin bağlanma stilleri, cinsel doyum ve psikopatoloji yönünden değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi). İstanbul, Işık Üniversitesi.

- Özcan Ö, Cumurcu Elbozan B, Karlıdağ R, Ünal S, Mutlu Aktan E, Kartalçı Ş (2015) Attachment styles in women with vaginismus. *Anadolu Psikiyatri Derg.*, 16:37-43.
- Rugancı RN, Gençöz T (2010) Psychometric properties of the difficulty of emotion regulation scale in a Turkish sample. *J Clin Psychol*, 66:442-455.
- Rust J, Golombok S (1986) The GRISS: a psychometric instrument for the assessment of sexual dysfunction. *Arch Sex Behav.*, 15:157-65.
- Sabuncuoğlu O, Berkem M (2006) Bağlanma biçimi ve doğum sonrası depresyon belirtileri arasındaki ilişki: Türkiye'den bulgular. *Türk Psikiyatri Derg.*, 17:252-258.
- Schachner DA, Shaver PR (2004) Attachment dimensions and sexual motives. *Pers Relatsh*, 11: 179-195.
- Shaver PR, Mikulincer M (2008) Adult attachment and cognitive and affective reactions to positive and negative events. *Soc Personal Psychol Compass*, 2: 1844-1865.
- Sümer N (2000) Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3: 49-74.
- Watson D, Clark LA, Tellegen A (1988) Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *J Pers Soc Psychol*, 54:1063-1070.
- Tabachnick BG, Fidell LS (2001) *Using Multivariate Statistics*, 4th Edn. Needham Heights, MA, Allyn and Bacon.
- Telef BB (2015) The positive and negative experience scale adaptation for Turkish university students. *Eur Sci J*, 11:49-59.
- Tuğrul C, Öztan N, Kabakçı E (1993) Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği'nin standardizasyon çalışması. *Türk Psikiyatri Derg.*, 4: 83-88.

Yazarların Katkıları: Yazarın çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağladığını ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olduğunu kabul etmiştir.

Etik Onay: Çalışma Yerel Etik Kurul tarafından onaylanmıştır. Tüm katılımcılardan yazılı aydınlatılmış onam alınmıştır.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Authors Contributions: The author attest that she has made an important scientific contribution to the study and has assisted with the drafting or revising of the manuscript.

Ethical Approval: The study was approved by the Local Ethics Committee. Written informed consent was obtained from all participants.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the author.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.
